

דברי חזק
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי' מאיר סמיט שליט"א

ביהמ"ד תוס' יו"ט ירושלים « 347-897-9968 \ 058-323-1459 »

בס"ד

מתן תורה מתחדשת בכל שנה ושנה, בכמות ובאיכות כפי הכנתו של כל יהודי ויהודי!!!

העולם, כיורשי טבעו של אדם הראשון, הינם כפויי טובה במהותם, ולכן גם מול ניסים גלויים היו נותרים במרדם.

לעומתם, כלל ישראל מיוחסים לאברהם אבינו, שהצטיין בהכרת הטוב ובעבודת ה', ולכן אצלם הניסים אכן פעלו את פעולתם והביאו לקבלת התורה.

בכך מיישב החתם סופר גם את עניין "כפיית ההר כגיגית". לכאורה, אם ישראל היו בעלי הכרת הטוב, למה היה צורך לכפייה. אלא שמבאר עפ"י מה שפסק הרמב"ם, שכפייה ("כופין אותו עד שיאמר רוצה אני") מועילה רק כאשר האדם חפץ בדבר בתוך תוכו, ורק יצרו הוא שאונסו זמנית. מכיוון שהאבות הקדושים קיימו את כל התורה מרצונם החופשי, הם הנחילו את הרצון הזה כטבע בנפש בניהם. לכן אצל ישראל, כפיית ההר רק נועדה לבטל את האונס של היצר ולגלות את רצונם הפנימי האמיתי. מה שאין כן באומות העולם, ללא יחוס לאבות, אין רצון פנימי כזה, וממילא אין הכפייה יכולה להועיל להם כלל.

מכאן מובן מדוע הקב"ה הלך אצל האומות לבקש שיקבלו את התורה רק "מרצון". שכן כפי שכתב ה"שב שמעתתא" בשם המהר"ל, הכלל "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי" אמור רק במי שמתגייר מרצונו, ורק אז הוא מתנתק מיחוסו הקודם. אילו היו האומות מקבלות את התורה בכפייה, לא היו נחשבות כ"נולדו מחדש" והיו נותרות דבוקות ביחוסן לאדם הראשון ובמידת כפיות הטובה שלו. לכן זכו ישראל לתורה, שהם גם בעלי יחוס של הכרת הטוב וגם בעלי רצון פנימי עמוק המוטבע בהם מאבותיהם.

« **האם יכול האדם לשלוט בכמות התורה שהוא יקבל ביו"ט שבועות?** »

אולם, אין זו רק זכות היסטורית שקיבלנו פעם אחת בסיני בזכות אבותינו. כפי שמבאר השל"ה הק' (אות י"ט), ומביא את לשון התולעת **יעקב** (דף נ"ח) בזה"ל: "ודע, כי כמו שבראש השנה רצה הקב"ה להשגיח ולדרוש מעשה בני אדם, כי הוא יום הבריאה הראשונה וחידוש העולם, כן רצה ביום מתן תורה, שהוא מורה על חידוש העולם, להשגיח ולדרוש על מעשה העולם ולדונו על פירות האילן, כמו שאמרו במשנה (ר"ה טז:) בעצרת נידונים על פירות האילן. וכבר ביארנו, כי הפירות ההם הם הנשמות הפורחות מאילנו של הקב"ה, והעולם נידון ביום זה על התורה שניתנה בו שבטלו עצמם ממנו, והוא אמרם על פירות האילן בלא השלימם בתורה ובמצוות כראוי, עכ"ל.

מצינו בנמרא (מגילה לא) שעצרת נמי ראש השנה היא. ועל כן צריך לקרוא את פרשת הקללות בפרשת בחוקות קודם שבועות כדי שתכלה שנה וקללותיה.

וכבר נודע מה שאמר הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז זי"ע כי האימה והפחד מיום הדין שבשבועות הוא גדול לאין ערך מאימת הדין של ראש השנה, כי בר"ה דנים על ענייני גשמיות ופרנסה, וכלשון קדשו: "א

« **כל יהודי נולד עם כח התורה טמון בקרבנו!!** »

במשנה אבות (פ"ו מ"ב) שנו רבותינו: "אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב, ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף, שנאמר (משלי יא, כב) נָזַם זָהָב בְּאָף חֲזִיר וכו'.

והקשה בספה"ק **עבודת ישראל**, שלכאורה תמוה, כי ממה נפשך: אם לומד, הרי טוב, ואם אינו לומד אין לו את הנזם הזהב כלל, ואיך נחשב לו כעוטה נזם באף חזיר.

ומבאר, שהענין הוא כי כל אדם מיום לידתו על האדמה יש לו שורש וחלק בתורת ה', שהרי כל נשמות ישראל עד סוף כל הדורות עמדו על הר סיני וקבלו עליהם את התורה באהבה וחיבה באימה ויראה. ואי לכך ראוי ונכון אשר האדם ישים אל לבו לבל יעזוב את התורה החביבה עליו אף רגע אחד מכל ימי חייו, אלא יהא שוקד על דלתותיה תמיד בלי הפסק. ואם יטעה חס ושלום לעזוב את התורה ולהתבטל ממנה רגע אחד אזי הוא כמשים נזם זהב באף חזיר, כי הלא התורה נתונה אצלו וחוקה בלבו, רק שהוא חסר לב ומפנה לבו לבטלה ואינו אוחז בה כהוגן. וזוהי עלבונה של תורה, כאשר מי מבני ישראל שקבלה עליו ועל זרעו עד עולם, עכשיו הוא מתבטל הימנה ולא שש להגות בה בהתמדה.

ומניין זכינו לאותו קשר בל ינותק ולתורה החקוקה בלבנו עוד מטרם לידתנו, על כך משיב רש"י בריש פרשת במדבר. **רש"י הק'** (במדבר א, יח) עה"פ וַיִּתְּלֵדוּ עַל מִשְׁפַּחְתָּם, הביא מהילקוט (רמז תרפ"ד): "בשעה שקבלו ישראל את התורה, נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו הן להתקרב יותר מן האומות, סתם הקב"ה פיהן, ואמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם, כשם שבני מביאים, שנאמר ויתילדו על משפחתם.

לכך אחר מה שכתוב לעיל (סוף ספר ויקרא) אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי, כתיב בריש פרשת במדבר שֶׁאֵין אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל היוחסין שלהן עכ"ל. ולכאורה צריך להבין מה עניין ספר יוחסיהם לקבלת התורה.

« **מדוע כלל ישראל מתייחסים לאברהם אבינו ולא לאדם הראשון?** »

החתם סופר (תו"ב' ובדרשותיו) מבאר, דהנה אומות העולם טענו כי הבחירה בישראל אינה הוגנת, שהרי הקב"ה עזר לישראל לקבל את התורה ע"י הניסים הגדולים ביציאת מצרים, שהפכו אותם ל"מחויבים" להכיר טובה. טענתם הייתה שאילו היו זוכים גם הם לגילוי שכינה וניסים כאלו, לא היו יכולים להעיז פניהם והיו מקבלים גם הם את התורה באהבה.

על כך השיב להם הקב"ה: "הביאו ספר יוחסין שלכם". הביאור בזה ע"פ דברי המדרש מובא כי בני דור הפלגה נקראו "בני אדם" לרמז שהם ממשיכי דרכו של אדם הראשון, שכפר בטובתו של מקום. אומות

וחזק, ולא כתיב הלך, כי עדיין הוא מתחזק משנה לשנה, ואינה דומה קבלת התורה של שנה זו לאותה שנה הקודמת, כי רבה מעלתה יותר ויותר (נמצא שלעומת מיעוט הדורות ההולך ומתמעט כך מתגדלת נתינת התורה משנה לשנה, ועי' בית אהרן פרשת יתרו ד"ה ויעל עשנו).

«מדוע לא צם מר בריה דרבינא דוקא ביו"ט שבועות!?

נוראות מצינו בדברי הכלי יקר בפסוק (שמות יט, ד) וְאַשָׁא אֶתְכֶם עַל כְּנָפֵי נְשָׁרִים וְאַבָּא אֶתְכֶם אֵלַי, וז"ל: "הזכיר כאן שלוש מדרגות זו למעלה מזו, מתחילה אמר ואשא אתכם על כנפי נשרים, וזהו (במדבר יא, יב) כְּאֲשֶׁר יֵשֵׁא הָאֱמֹן אֶת הַיֵּנֶק, ואז הקב"ה במדרגת האב וישראל במדרגת הבן. ואח"כ אמר ואביא אתכם אלי, משמע שתהיו שווים לי, ונהיה כשני אחים שווים במדרגתם. ואח"כ אמר וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלֶכֶת כְּהֻנִּים, כביכול מלכים עלי, כמו שנאמר (שמואל ב' כג, ג) צִדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱלֹקִים.

וזה מבאר על דרך מדרש חזית הביאו הרמב"ן פרשת חיי שרה (בראשית נד, א) "שאל רבי שמעון בן יוחאי את רבי אלעזר בר יוסי, אפשר ששמעת מאביך מהו (שה"ש ג י"א) בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אֲמֹר, אמר לו, משל למה הדבר דומה, למלך שהייתה לו בת יחידה, והיה מחבבה ביותר. מתחילה קראת בת, לא זו מחבבה עד שקראת אחותי, לא זו מחבבה עד שקראת אמי. כך הקב"ה מחבב את ישראל וקרא אותם בת, לא זו מחבבם עד שקראם אחותי, לא זו מחבבם עד שקראם אמי".

על פי זה מבאר הכלי יקר מה שנאמר וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלֶכֶת כְּהֻנִּים, עלי כביכול (שהיו כביכול מלכים על הקב"ה), אני גוזר והצדיק מבטלה, וזכו למעלה זו מצד היותם בני ישראל.

מתוך הבנת מעלת היום כזמן של התחדשות הנבואה והקשר העצמי לתורה, נוכל להבין את הנהגתו של מר בריה דרבינא. וכך איתא בדרשות חתם סופר (שבועות תקס"ב דף רפ"ט) דהנה איתא בגמרא (פסחים סח), "מר בריה דרבינא ישב בתענית בכל ימות השנה חוץ מבחג השבועות". ושם תאמר, והיאך היה מתענה אף בשבתות ושאר יו"ט (האסורים בתענית). תשובתך בדברי הבית יוסף (או"ח רפ"ח בשם הרשב"א, וכן במהר"ל המובא במג"א ס' תרד) שתענית זו תענית חלום הייתה, לכן היה מתענה אף בשבתות ויו"ט כי התענית מועילה להמתיק את החלום הרע דווקא אם מתענה בו ביום. מעתה צריך ביאור, מה שונה יו"ט של שבועות משאר שבתות ויו"ט, מדוע אין צורך להתענות בו על החלום.

ומבאר החתם סופר עפ"י מה שביאר התורת חיים

שמסגולת ברכת כהנים לבטל חלומות רעים. והטעם, כי חלום אחד משישים בנבואה הוא (ברכות נז), וברכת כהנים הרי היא כנבואה ממש (כי אז משרה הקב"ה את שכניו על ידם של הכהנים הנושאים את כפיהם). נמצא שחזיון החלום שהוא רק א' משישים בנבואה, מתבטל בשישים בנבואות ברכת כהנים. ואכן, מטעם זה קבעו לומר בשעת ברכת כהנים את התפילה (שברוב תפוצות ישראל נוהגים לאומרו בשלוש רגלים) ריבוני של עולם אני שלך וחלומותי שלך וכו'.

על פי זה אתי שפיר מדוע לא התענה מר בריה דרבינא בשבועות, כי עצם היום של שבועות מבטל בשישים את נבואת החלום (שאינה אלא אחד משישים בנבואה), כי יו"ט של עצרת הוא יותר הרבה ממעלת הנבואה וכל יחיד ויחיד מבני ישראל נעשה משה איש האלוקים כביכול, והיינו שביום הזה מתעלה כל בר ישראל להיות יותר ממעלת הנביאים (וכבר כתב הר"ן בדרשותיו סוף דרוש י"א, שבעת מתן תורה השיגו כל בני ישראל מדרגת נבואה).

קויליטש ארויף א קויליטש אראפ (-ככר לחם אחד יותר או ככר לחם אחד פחות), אבל בשבועות הרי הדין הוא על ענייני רוחניות, עד כמה יזכה לשפע רוחני לכל השנה.

עוד אמר הרה"ק הרבי ר' ברוך ל, כי כמה עשיר הוא חג השבועות עד שראש השנה הוצרך ללוות ממנו את האתה נגלית' (כלומר, שבראש השנה אנו מזכירים בתפילת מוסף את מעמד הר סיני, ובזה אנו רוצים אנו לעורר זכותם של ישראל), ומכאן תלמד מעלת האי יומא.

וכך כתב הרה"ק השפת אמת זי"ע (שבועות תרס"א) המנהג לעסוק בתורה בליל החג, דאיתא (אבות ב, יב) "התקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירושה לך", וקשה דכתיב (דברים לג, ד) מוֹרְשָׁה קִהַלְתָּ יַעֲקֹב, אלא יש לומר שהתורה נקראת עץ חיים, וכמו שאילן מוציא פירות בכל שנה ושנה, כמו כן התורה הקדושה מתחדשת פירותיה בכל שנה, ולכן בעצרת נידונים על פירות האילן (ר"ה טז), שנידונים על התחדשות התורה שנקראת עץ חיים, ולכן נקרא יום הביכורים שהוא עניין ההתחדשות.

ומוסיף השפת אמת וכמו דאיתא במדרש (תנחומא יתרו יא) שכל הנביאים וחכמים שבכל הדורות כבר קיבלו חלקם בתורה במעמד הר סיני, אלא שדבריהם נתפרשו כל אחד בשעתו ובזמנו, כמו כן בכל חג שבועות זמן מתן תורתנו מקבלין בני ישראל חלק התורה המתחדשת על כל ימי השנה, ואח"כ מוציאים מן הכוח אל הפועל כל אחד במקומו ובשעתו, והתחדשות זו תלויה כפי הכנת כל אחד.

ובזה יתיישב על נכון, התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך, שיכין כל אחד את עצמו לקבל חלק מהתורה המתחדשת לו בכל שנה, שאינה ירושה קבועה, אלא היא מתחדשת בכל עת, ויום זה שורש התורה של כל השנה.

כדברים האלה מובא בשם הרה"ק האבני נזר זי"ע (נאות דשא, דברים מפי השמועה, שבועות אות ג), שהימים דומים לימי זריעה, שכמה שהאדם זורע בימים אלו מכך יוכל לקצור לעתיד בימי הקצירה.

ובספר דרך המלך להרה"ק מפאסצנא זי"ע (שבועות ליל ב תרפ"ט) הולך אף הוא בדרך זו, ומבאר שכל אחד מישראל מקבל בחג השבועות נבואה סתומה, זה החלק שהוא עתיד להשיג בתורה במשך כל השנה, אמנם נעלמה וסתומה היא מן האדם, וההארות וההתעוררות שזוכה להן באמצע השנה הם הם השפע הבא אליו מאותו אוצר שקיבל בעצרת.

איתא מהרה"ק האור המאיר זי"ע (מגילת רות ד"ה או יאמר וכן אדם) לרמז בדברי הפסוק (שמות יט, יט) וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מֵאֵד, שמפרש המילה 'חזק' מלשון הגמרא (עירובין יד) ים שעשה שלמה היה מחזיק מאה וחמישים מקוה טהרה, וזהו שקול השופר של מעמד הר סיני הוא הולך וחזק מאד, כלומר שבמעמד הר סיני ירד השפע שהחזיק כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש עד סוף כל הדורות, ודבר זה חוזר ונשנה בכל שנה ושנה מחדש.

ובזה מובן מה שכתב האור המאיר (דרוש ספירת העומר ד"ה ואיתא בזהר) ועוד צדיקים, שבכל שנה יש בחינה חדשה של קבלת התורה, ואין לך שנה שקבלת התורה היא כבשנה שעברה, אלא תמיד מתחדשת באופן חדש, והיינו טעמא, כי הכל תלוי לפי ההכנה של בני ישראל, ואינה דומה ההכנה של שנה זו לעבודתם בשנים עברו.

עוד כתב (דרוש לשבועות), שעל האדם לערוך חשבון הנפש האם במצב שהוא עומד בו היה יכול לקבל את התורה מסיני, והאם הוא ראוי לקבל עתה את התורה בשנה זו בחג השבועות, ובה מבאר את הכתוב (שמות יט, יט) וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מֵאֵד, דנכתב בלשון הווה הולך